

189 lat Izby Regionalnej

przy Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Teodora Heneczka

w Piekarach Śląskich

Opracowanie merytoryczne i projekt graficzny wystawy:
Łukasz Żywulski / Miejska Biblioteka Publiczna
im. Teodora Heneczka w Piekarach Śląskich

Współpraca: Justyna Kańtoch

Źródła i materiały: Wystawa przygotowana na bazie materiałów archiwalnych Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Piekarskiej, zbiorów własnych Izby Regionalnej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Patronat: Prezydent Miasta Piekary Śląskie Sława Umińska-Duraj

Wernisaż wystawy: 15.11.2018

Izba Regionalna

cztery dekady w służbie historii

25 lat przy bibliotece

Dzień 1 maja 1993 r. był ważną datą dla ochrony dziedzictwa kulturowego Piekar Śląskich. Tego dnia została powołana do życia Izba Regionalna przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Piekarach Śląskich, która na stałe wpisała się w krajobraz kulturowy i historyczny miasta. Jubileusz 25-lecia Izby Regionalnej dotyczy jej związku z Miejską Biblioteką Publiczną w Piekarach Śląskich, która zagwarantowała stabilną sytuację w całym okresie jej działalności, aż po dzień dzisiejszy. Historia piekarskiego muzealnictwa i archiwistyki społecznej miała jednak swój początek wiele lat wcześniej i była nierozdzielnie związana ze Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Piekarskiej, które w trudnych warunkach, w latach 80-tych, kładło podwaliny pod dzisiejszą Izbę Regionalną.

Spadek po stowarzyszeniu

„MUZYJOM PIEKARSKIE”

**Kamienie mówią
o historii**

**Historyczne zbiory
będzie można
zobaczyć w sieci**

Namiastka muzeum

**Nowa wystawa
w izbie Regionalnej**

**X Izba muzealna
czeka na otwarcie**

**Piekary stare
i współczesne**

Zanim zbiory trafiły do biblioteki

Pierwsze starania o zabezpieczenie lokalnego dziedzictwa historycznego, jak wspomina w wywiadzie prasowym wieloletni opiekun Izby Regionalnej Andrzej Kołodziejczyk, zaczęły się o wiele wcześniej, już w latach 60-tych:

Lista obecności	
Komitet Reaktywacyjny 20.05.1981	
Lp	Nazwisko i imię
1.	Karol Ulema
2.	Kołodziejczyk
3.	Wacław Skowron
4.	Józef Janta
5.	Krzysztof Andrzej
6.	Górecki
7.	Wacław Janta
8.	Deubinski Eugeniusz
9.	Bishop Stanisław

Lista obecności na spotkaniu Stow. Miłośników Ziemi Piekarskiej z 1981 r.

Kiedy jeszcze Piekary należały do powiatu tarnogórskiego w latach 60. rozpoczęto w Piekarach tworzenie filii Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Tarnogórskiej. Ta inicjatywa umarła jednak śmiercią naturalną a po jakimś czasie powstało Stowarzyszenie Miłośników Piekar Śląskich. Wówczas zaczęto zbierać pierwsze dokumenty dotyczące historii miasta. Z czasem prężnie działająca grupa jednak się rozpadła...

Dziennik Zachodni, nr 29 z 21.07.2006

Przełom nastąpił 24 maja 1981 r., kiedy to Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej zostało oficjalnie powołane do życia, zastępując wygaszone Stowarzyszenie Miłośników Piekar Śląskich. Wybrano wówczas władze stowarzyszenia, zatwierdzono nowy statut i rozpoczęto przygotowania do zorganizowania ekspozycji zbiorów z prawdziwego zdarzenia. Pierwszym prezesem stowarzyszenia został Józef Janta.

Pierwszym większym wydarzeniem organizowanym przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej były obchody 300. rocznicy odsieczy wiedeńskiej i przemarszu króla Jana II Sobieskiego przez Piekary w 1683 r. Na chwilę przed tym ważnym wydarzeniem z funkcji prezesa stowarzyszenia zrezygnował Józef Janta. Zastąpił go, pełniący od dłuższego czasu faktyczną opiekę nad stowarzyszeniem, Eugeniusz Geremek. Największym wyzwaniem tego okresu była przeprowadzka zbiorów do nowego lokalu, w którym miały się znaleźć: sala ekspozycyjna, pomieszczenia biurowe i magazyn. Rozpoczęto akcję zbierania eksponatów od organizacji społecznych, szkół i osób prywatnych, którą koordynował sekretarz stowarzyszenia Andrzej Kołodziejczyk.

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW PIEKAR ŚLĄSKICH

2/1 Deklaracja członkowska

Proszę o przyjęcie mnie w poczet członków Towarzystwa Miłośników Piekar Śląskich.

Zobowiązuję się do przestrzegania postanowień Statutu Towarzystwa oraz sumiennego wypełniania obowiązków członka Towarzystwa i regularnego opłacania składek członkowskiej.

Żydek K
/podpis/

Piekary Śl., dnia 14. III 1983 r.

1. Nazwisko i imię Żydek Konrad

2. Data i miejsce urodzenia 1928 r. w Bzozowicach

3. Miejsce pracy i zawód reżyser publicysta

4. Dokładny adres zamieszkania Piekary Śląskie

Decyzją Zarządu Towarzystwa z dnia _____

został przyjęty w poczet członków Towarzystwa.

Wydano legitymację członkowską nr _____ ZA ZARZĄD TOWARZYSTWA

_____/podpis/

Legitymację członkowską nr _____ otrzymałem

_____, dnia _____ 19__ r. _____/podpis/

Deklaracja członkowska Konrada Żydeka

STATUT

STOWARZYSZENIA MIŁOŚNIKÓW ZIEMI PIEKARSKIEJ

Rozdział I.

Nazwa, teren działania, siedziba i charakter prawny.

§1. Stowarzyszenie nosi nazwę "Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej".

§2. Terenem działania stowarzyszenia jest miasto Piekary Śląskie. Stowarzyszenie może zawisnąć także nad terenami.

§3. Siedzibą stowarzyszenia jest miasto Piekary Śląskie.

§4. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną i jest stowarzyszeniem zarejestrowanym.

Rozdział II.

§5. Cel i środki działania.

Celem działalności stowarzyszenia jest utrwalanie dorobku minionych pokoleń i jego popularyzacja oraz aktywizacja wszechstronnych działań na rzecz miasta i regionu.

§6. Stowarzyszenie stosuje następujące środki działania.

1. Zbieranie, zabezpieczanie i upowszechnianieabytków.
2. Gromadzenie przekazów pisanych oraz utrwalanie przekazów ustnych świadczących o kulturze, folklorze, walce o wyzwolenie narodowe i społeczne, o pracy naszych przodków.
3. Opracowanie na podstawie zebranych materiałów publikacji obrazujących dorobek ziemi piekarskiej w celu wychowania społeczeństwa a szczególnie młodzieży w duchu uświelenia sięmi ojczystej, szczególnie dla tych którzy wnieśli i wnoszą największy wkład w rozwój miasta i regionu.

Fragment statutu Stow. Miłośników Ziemi Piekarskiej

W poszukiwaniu dogodnej lokalizacji...

Bytomska 73

Pierwszy lokal, a właściwie pomieszczenia, udostępnił Urząd Miejski na drugim piętrze Domu Kultury. Przeszkodą w rozwijaniu działalności był brak gwarancji lokalizacji, stałego finansowania czy chociażby gablot ekspozycyjnych. Sytuacja nieznacznie poprawiła się w 1983 r., gdy władze miasta zakupiły odpowiednie gabloty i szafki.

Bytomska 88

22 lipca 1984 r., po trzyletnich staraniach zarządu i członków stowarzyszenia, otwarto Izbę Tradycji i Historii w dawnym budynku przedwojennej policji i późniejszej Milicji Obywatelskiej przy ul. Bytomskiej 88 w Piekarach Śląskich. Pierwszym gospodarzem (opiekunem) placówki został Konrad Żydek (1928-1989) - działacz kultury i poeta, założyciel czasopisma „Głos Orła Białego” w kopalni Orzeł Biały, autor pierwszej monografii historycznej miasta z okazji 900-lecia osadnictwa w Piekarach pt. „Od Pecare do Piekar Śląskich” i tomu wierszy „Godziny w ciszy”, wydane w 1957 r.

Budynki: Bytomska 73 (na górze) i Bytomska 88 w Piekarach Śląskich. Fot. Łukasz Żywulski, październik 2018

PLAN

Impresje kulturalno-folklorystyczne Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Piekarskiej

Nazwa imprezy	Termin	Miejsce imprezy	Organ współdziałający	Aprobowanie	W części artystycznej udział biorą
Wieczór z muzyką, tańcem, piosenką i dowcipem w gwarze śląskiej z udziałem członków Stowarzyszenia i Klubu Seniorów	Luty	ZDK Orzeł Biały	Miejski Dom Placówki Kul. Szkoły		2
Wieczornica poświęcona rocznicy Wyzwolenia Piekar połączona z wystawą dokumentów dotyczących martyrologii mieszkańców Śląska.	Styczeń	ZDK K.W.K Andaluja	Miejski Dom Placówki Kul. Szkoły		1
Spotkanie przy Samowarze z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet połączona z wystawą plastyczną pt. "Kobieta u oczach artystów"	Marzec	Klub Górniczy K.W.K Julian	Placówka Kulturalna		2

Znów przeprowadzka...

Przyjaźni 48

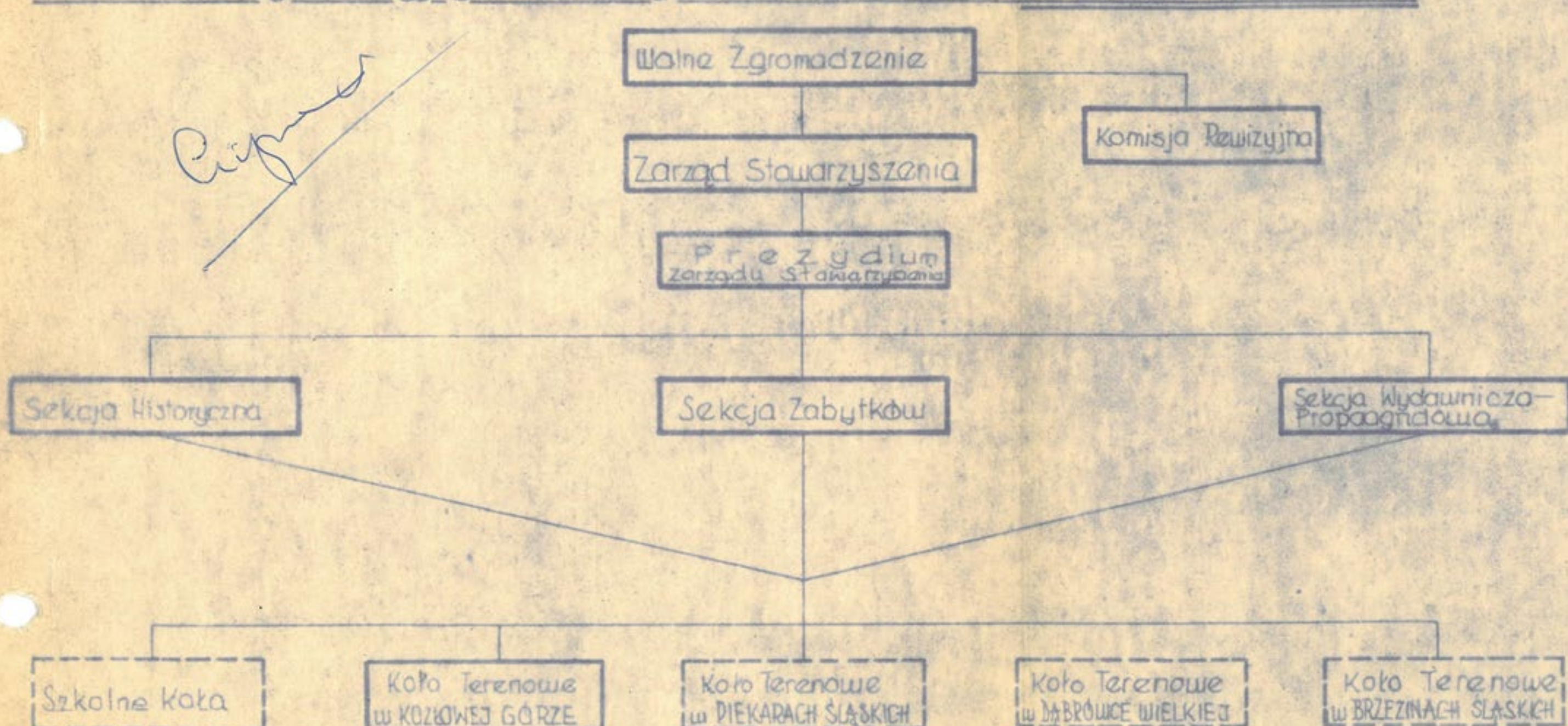
Stowarzyszenie nie miało szczęścia do bazy lokalowej. W styczniu 1985 r. w budynku przy ul. Bytomskiej 88 wyłączono całkowicie centralne ogrzewanie, co spowodowało zamrożenie instalacji i zalanie pomieszczeń Izby Tradycji. Wystawę przeniesiono do Zakładowego Domu Kultury KWK „Andaluzja”, a następnie do Zakładowego Domu Kultury ZGH Orzeł Biały. We wrześniu 1985 r. Izba Tradycji i Historii trafiła do budynku starej szkoły w dzielnicy Dąbrówka Wielka przy ul. Przyjaźni 48, gdzie zajmowała jedno większe pomieszczenie na ekspozycję i niewielki magazynek. W sali wystawowej można było pokazać tylko część zgromadzonych eksponatów i pamiątek historii, które udostępniono zwiedzającym 21 września. Opiekował się nimi ówczesny wiceprzewodniczący stowarzyszenia Waldemar Śledź (1926-1996). Po przeniesieniu Izby Tradycji i Historii do Dąbrówki Wielkiej zaobserwowano znaczący spadek liczby osób odwiedzających. Członkowie stowarzyszenia domagali się od Urzędu Miasta przydzielenia lokalu bliżej centrum. W 1985 r. z funkcji prezesa stowarzyszenia ze względu na stan zdrowia zrezygnował Eugeniusz Geremek, którego czasowo zastąpił Alojzy Kleta. Później tę funkcję pełnili Aleksander Rzeźnicki i Alojzy Mamys.

Budynek przy ul. Przyjaźni 48 w Piekarach Śląskich - Dąbrówce Wielkiej. Lata powojenne.

Bytomska 91

W grudniu 1989 r. Wydział Społeczno-Administracyjny Urzędu Wojewódzkiego wpisał Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej do ewidencji stowarzyszeń pod nr 144, ale rok później ten sam urząd zwracał uwagę władzom miejskim na fatalną sytuację stowarzyszenia i apelował o zapewnienie środków na bieżącą działalność. W grudniu 1990 r. stowarzyszenie otrzymało nawet lokal przy ul. Bytomskiej 91/1 z przeznaczeniem na działalność statutową. Brak funduszy i odpowiedniego mecenatu władz miejskich oraz zawirowania polityczne związane z transformacją ustrojową spowodowały wygaśnięcie ambitnych planów muzealnych. W 1991 r. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej zakończyło swoją działalność.

Schemat organizacyjny Stowarzyszenia Miłośników PIEKAR ŚLĄSKICH

Budynek przy ul. Bytomskiej 91 w Piekarach Śląskich
Fot. Łukasz Żywulski, październik 2018

Idzie nowe

23 lipca 1992 r. Alojzy Mamys, z ramienia Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Piekarskiej, przekazał dokumentację i zbiory Izby Tradycji i Historii do dyspozycji Urzędu Miejskiego w Piekarach Śląskich. Decyzją Prezydenta Miasta Andrzeja Żydkę z dnia 29 września 1992 r. powołano siedmioosobową Komisję Inwentaryzacyjną celem przeprowadzenia inwentaryzacji zbiorów historycznych i majątku nietrwałego metodą spisu z natury. W skład Komisji weszli: Dorota Wrońska, ówczesna Dyrektorka Miejskiej Biblioteki Publicznej, jako przewodnicząca oraz Joanna Komor, Karina Markusik, Lidia Maksysz, Andrzej Kołodziejczyk, Marian Nawrat, Joanna Oleśkiewicz i Paweł Wieczorek. Termin zakończenia prac inwentaryzacyjnych został ustalony na dzień 16 października 1992 r., ale go nie dotrzymano. Całość prac zakończyła się 6 listopada 1992 r., co potwierdza protokół inwentaryzacyjny podpisany przez członków Komisji.

Spadek po stowarzyszeniu

Stowarzyszenie Miłośników Piekar Śląskich przestało istnieć; nie powiodły się podejmowane w ubiegłym roku próby jego reanimacji. Zbiory stowarzyszenia przekazano działającej od września br. siedmioosobowej komisji inwentaryzacyjnej, którą kieruje dyrektorka MBP Dorota Wrońska. Aktualnie dokonano ich spisu z natury; to prawie 1000 książek, pamiętników, listów, wycinków prasowych, ponadto drugie tyle zdjęć, znaczków i dokumentów różnego typu. Są też stroje regionalne, powstańcze i wojskowe oraz depozyty (obrazy, figurki). Spadek po stowarzyszeniu to również niezwykle ciekawe stare kroniki, m.in. Zasadniczej Szkoły w Piekarach Wielkich, pisanej do 1903 r. w języku niemieckim, a od 1922 r. w języku polskim, protokoły zebrań Towarzystwa „Sokół”, dwutomowa kronika Kopca z podpisami.

Zbiory są nieco chaotyczne. Potrzeba trochę pracy historyka i germanisty, by je uporządkować. Dla prawdy historycznej i po to, by młodzież poznała inną niż oficjalną historię, to bardzo ciekawe przedsięwzięcie. Zarząd Miasta zdecydował o utworzeniu Regionalnej Izby Tradycji i przeznaczył na ten cel 3 pomieszczenia sąsiadujące z filią biblioteczną przy ul. Bytomskiej. Po ich wyremontowaniu, a potrzeba na to około 34 mln zł, zbiory udostępnione zostaną mieszkańcom. (nt)

Gwarek, nr 43 (1794) z 26.10.1992

Izba muzealna czeka na otwarcie

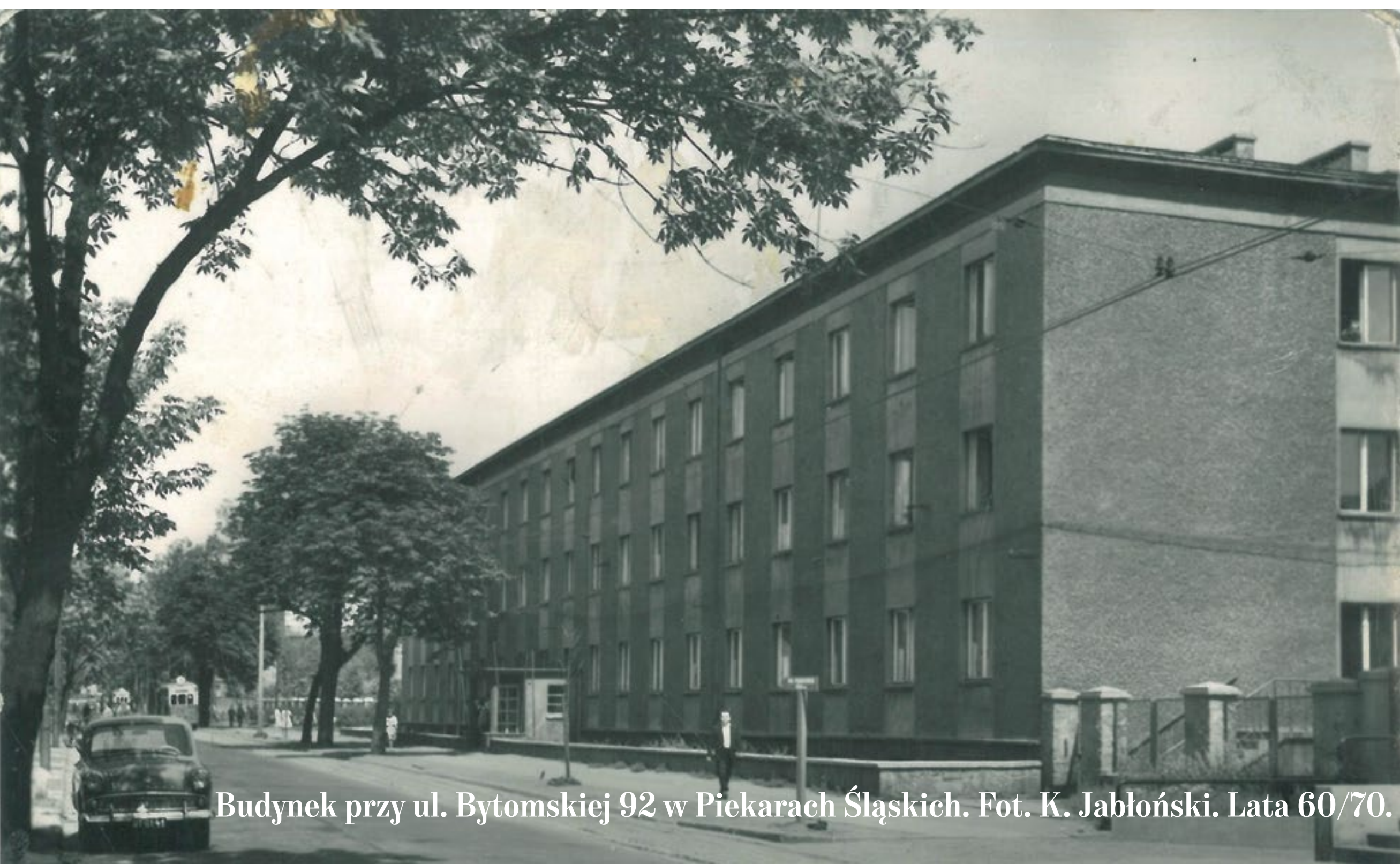
Po kilkuletniej przerwie w Piekarach Śląskich otwarta zostanie ponownie regionalna izba muzealna, prezentująca cenne przedmioty i dokumenty z przeszłości ziemi piekarskiej. Nowa siedziba izby znajduje się w byłym hotelu górniczym przy ul. Bytomskiej, gdzie mieści się także Miejska Biblioteka Publiczna, której pracownicy będą opiekować się placówką muzealną.

Otwarcie izby przewidziano z początkiem maja br., ale już teraz Wydział Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego prosi mieszkańców o udostępnianie państw z przeszłości mogących wzbogacić zbiory powstającej placówki. (K)

Gwarek nr 8 (1811) z 22.02.1993

Po zakończeniu niezbędnych prac kontrolnych pieczę nad zbiorami przejęła Miejska Biblioteka Publiczna w Piekarach Śląskich, w której strukturze powołano Izbę Regionalną. Namiastkę piekarskiego muzeum zlokalizowano w siedzibie biblioteki w Szarleju, w byłym hotelu górniczym przy ul. Bytomskiej 92. Izba Regionalna otrzymała do użytkowania cztery pomieszczenia sąsiadujące z biblioteką o powierzchni 80 m². Niezwłocznie ruszyły prace remontowe sfinansowane ze środków Urzędu Miejskiego.

Bytomska 92

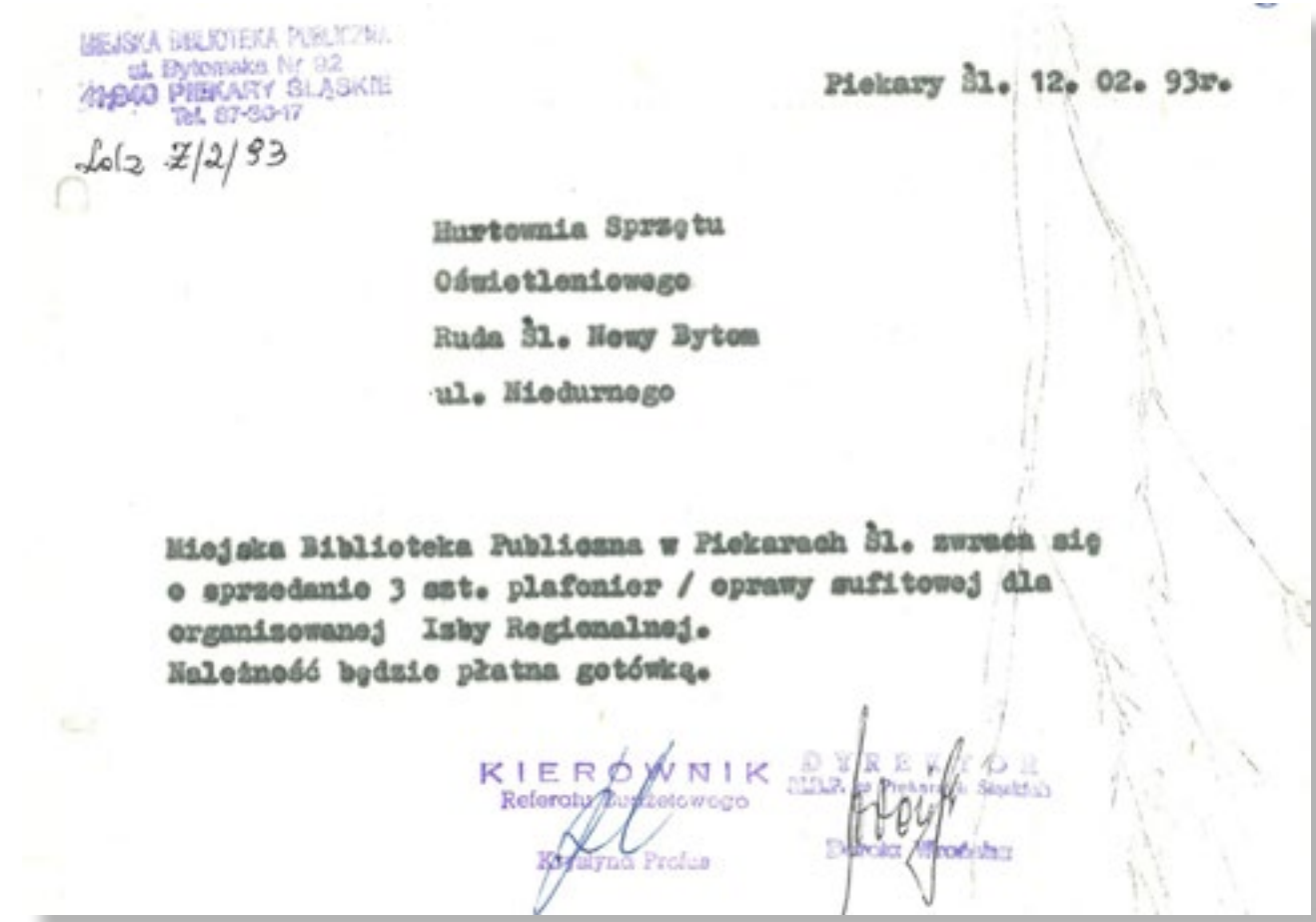
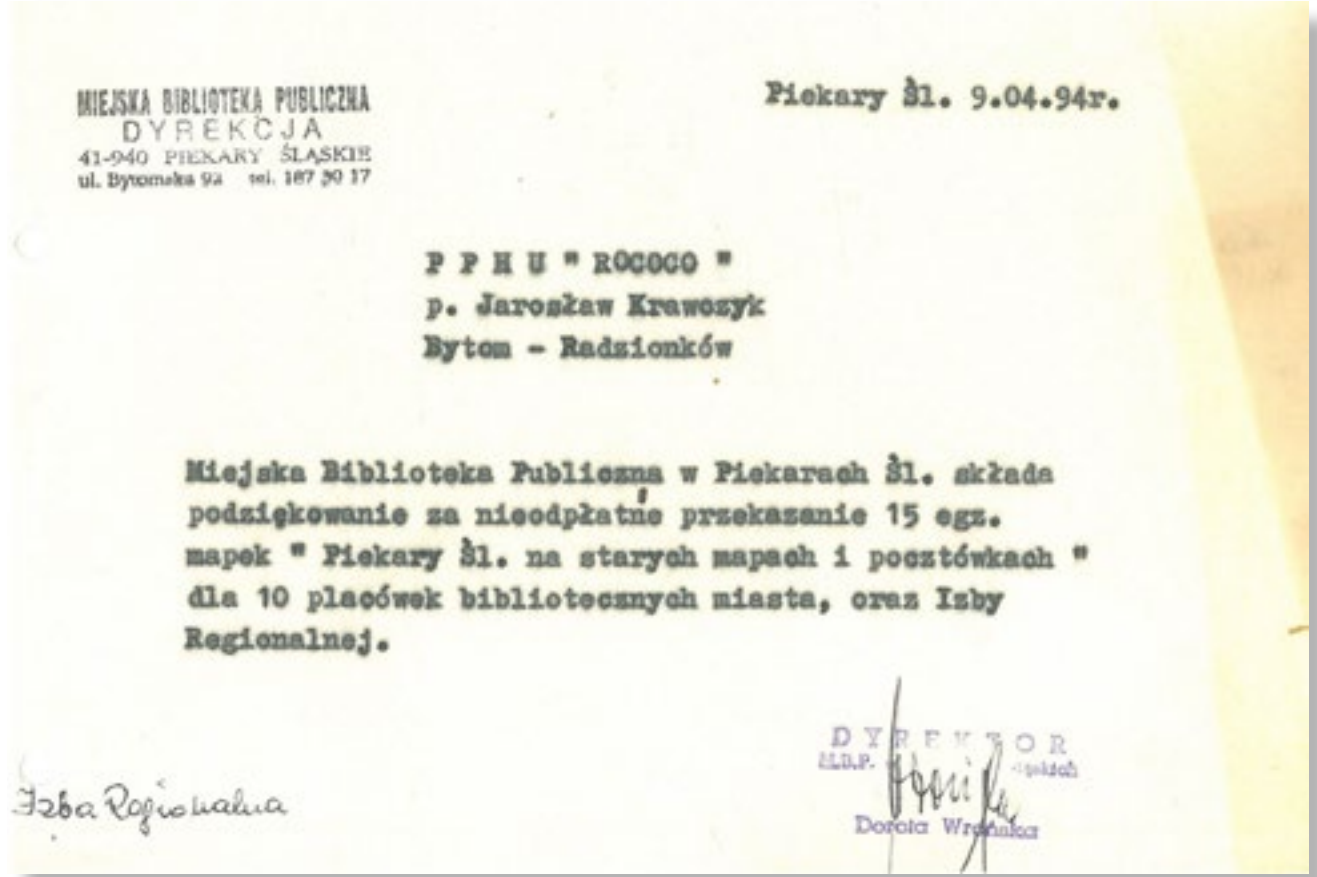
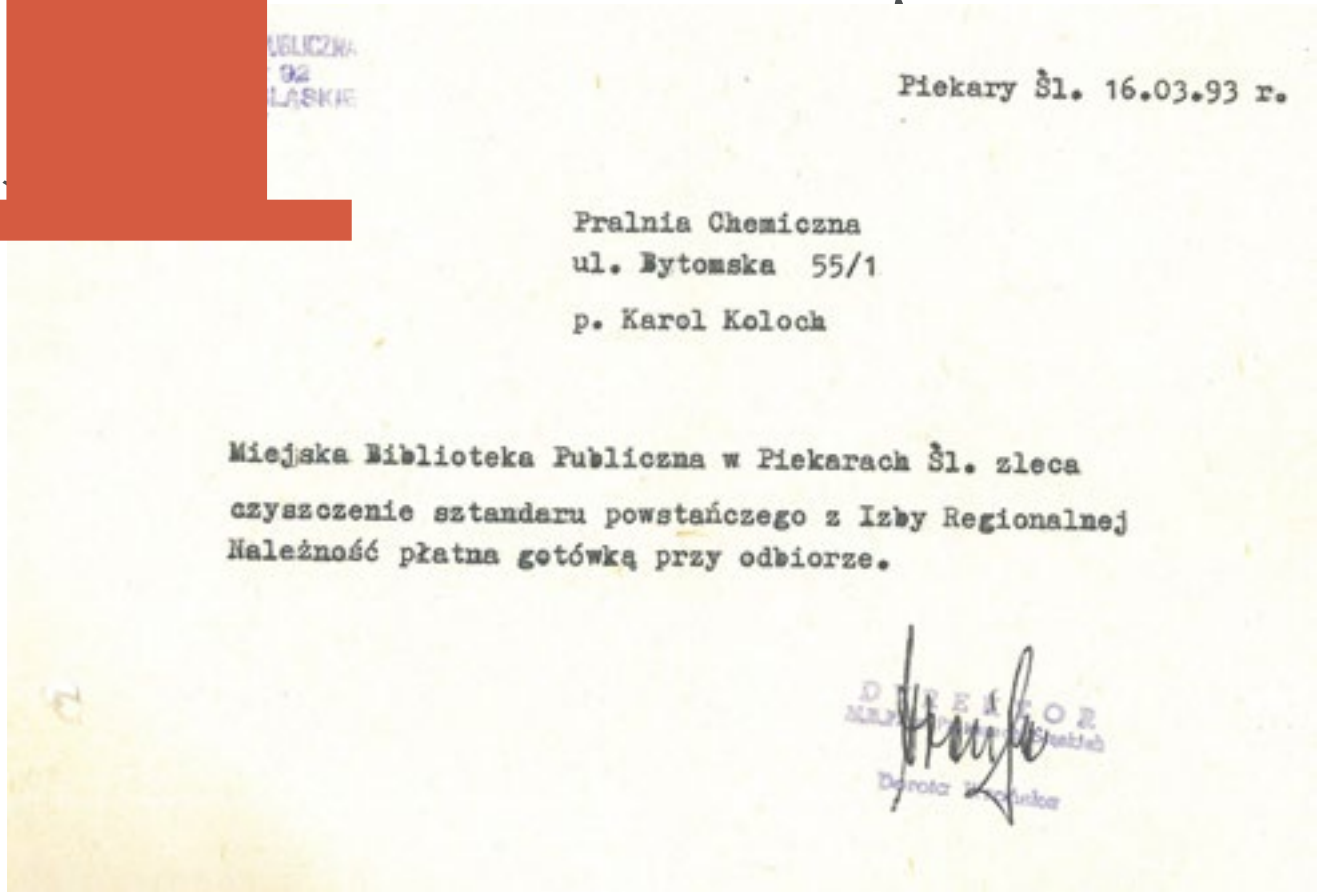
Budynek przy ul. Bytomskiej 92 w Piekarach Śląskich. Fot. K. Jabłoński. Lata 60/70.

Budynek przy ul. Bytomskiej 92 w Piekarach Śląskich. Fot. Łukasz Żywulski, X 2018

1 maja 1993

1 maja 1993 r. uroczystego poświęcenia Izby Regionalnej dokonał ks. Dziekan Rajmund Machulec w obecności władz miejskich, przedstawicieli Związku Górnośląskiego, zaproszonych gości oraz wielu bezpośrednio zaangażowanych osób przy organizacji Izby.

Stroje, ekslibrisy, wykopaliska...

IZBA REGIONALNA PRZY M.B.P W PIEKARACH ŚLĄSKICH
UL. BYTOMSKA 92

ZAPRASZA NA WYSTAWĘ

STROJE LUDOWE W PIEKARACH ŚLĄSKICH

WYSTAWA CZYNNA
OD LUTEGO DO KWIECZNIA

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W PIEKARACH ŚLĄSKICH
ZAPRASZA DO ZWIEDZANIA

Izby Regionalnej

W BUDYNKU BYŁEGO DOMU GÓRNIKA KWK "ROZBARK" UL. BYTOMSKA 92 - I PIĘTRO - POKÓJ 36

W PONIEDZIAŁKI ŚRODY PIĄTKI

W GODZINACH OD 12⁰⁰ - 18⁰⁰

IZBA REGIONALNA POWSTAŁA NA BAZIE ZBIORÓW STOWARZYSZENIA MIŁOŚNIKÓW ZIEMI PIEKARSKIEJ, DZIĘKI PRZYCHYLNOŚCI WŁADZ MIEJSKICH I STARANIOM GRUPY OSÓB DOCEŃIAJĄCYCH ZACHOWANIE WIEDZY I TRADYCJI I HISTORII NASZEJ KULTURY.

ZBIORY SĄ DOŚĆ SKROMNE, ALE ICH WARTOŚĆ HISTORYCZNA ZNACZNA.

APRZYJMUJEMY DO SPÓŁCZYSTWA NASZEGO MIASTA O POMOC W ZBODUCANIU ZBIORÓW I WYSTROJU IZBY-ZALĄŻEK PRZY SZKOLE MUZEUM PIEKARSKIEGO.

EKSPZYCJA OBEJMUJE 3 DZIAŁY TEMATYCZNE:

DZIEJE MIASTA
POWSTANIA ŚLĄSKIE
STROJE REGIONALNE

NA KORZYTAZHU OSÓB IZBY ZNAJDUJE SIĘ WYSTAWA POFOGRAFII ZABYTKÓW TECHNIKI, SZTUKI SAKRALNEJ I ŚWIĘCIBY W NASZYM MIEŚCIE.

WYCIĘŻKI ZBIOROWE PROSIMY O NACZERNIEJSZY KONTAKT Z DYREKcją MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
TELEFON 87 - 30 - 17

IZBA REGIONALNA
OTWARTY 1. MAJA 93r.

WYSTAWY

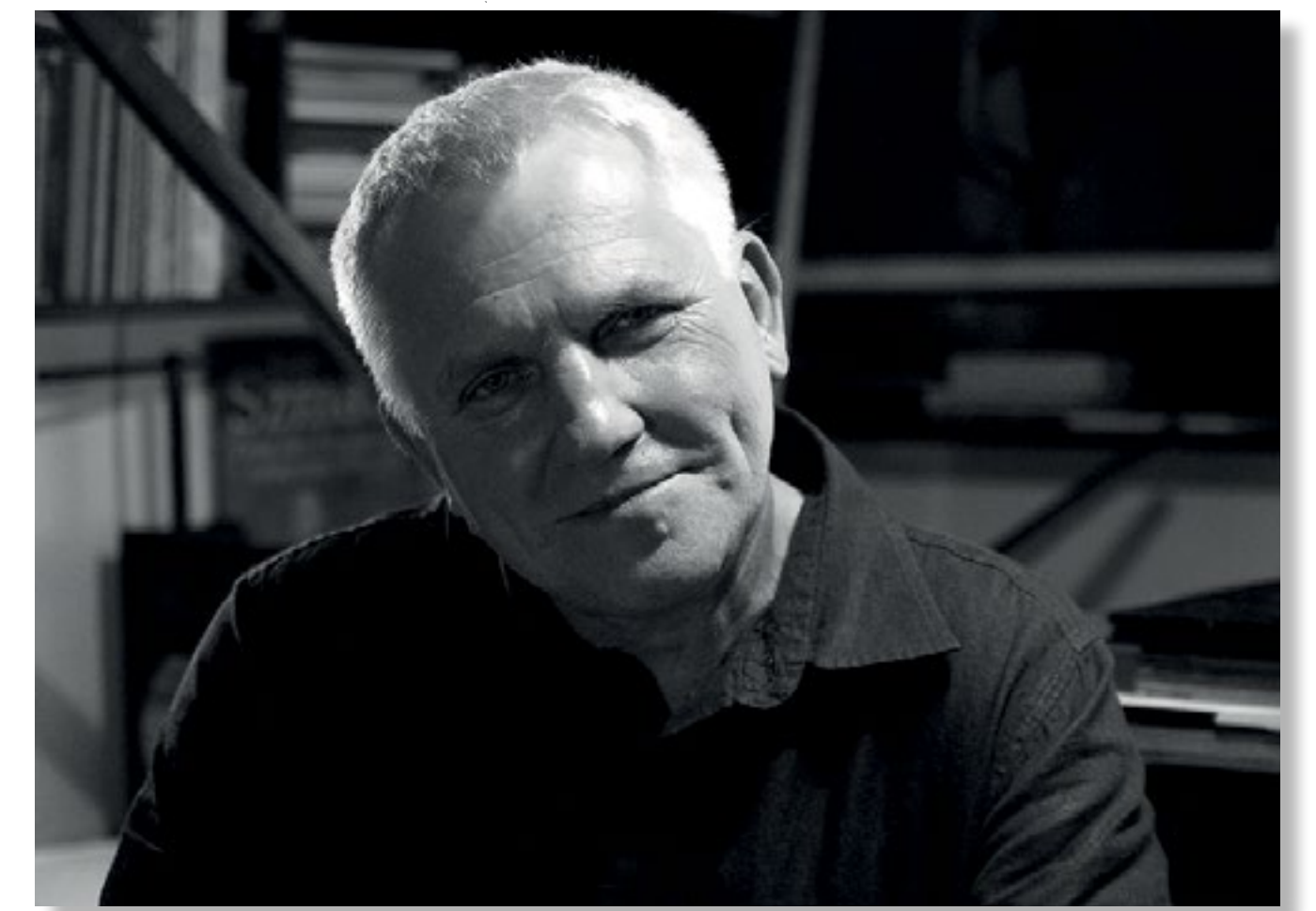
TERMIN	TYTUŁ
1.05.93-31.01.94.	Dzieje Miasta Powstania Śląskie Stroje Regionalne
10.2.94-30.06.94.	Wykopaliska piekarskie
13.05.94-30.06.94	Motywy maryjne i sakralne w ekslibrisie światowym
28.07.94-30.09.94.	„Brazowe pejzaże” medalierstwo L. Wieluńskiego
20.10.94-31.01.95	Górnictwo - Hutnictwo cynku i ołowiu
15.02.95-26.04.95	Stroje ludowe w Piekarach Śl.
20.06.95-4.10.95.	Wnętrze mieszkalne w Piekarach na pocz. XX w.
19.12.95-16.02.96	„PRO MEMORIA” Rękodzieło p. J. Duzdowskiej
29.02.96-31.03.96	Półwiecze Bibliotek Piekarskich
24.04.96-31.05.96	Reliefy K. Zwierzyńcyka
18.06.96-27.09.96	Wizerunek Matki Boskiej Piekarskiej Stulecie Kalwarii Piekarskiej Ośrodek wydawniczy w XIX w.

Za projekt pierwszej ekspozycji historycznej odpowiadali Anna Szmatoch i Jan Szmatoch (obecnie profesor zwyczajny w Katedrze Grafiki w Pracowni Druku Wklęsłego Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach), z którymi konsultowane były wszystkie prace remontowe.

Zbiory udostępniono na trzech wystawach stałych: „Dzieje miasta”, „Powstania śląskie”, „Stroje Regionalne” w oparciu o zbiory własne Izby Regionalnej, Gertrudy Reszki-Brzozowskiej i Ireny Cisek. W 1994 r. doszły do tego wystawy czasowe: archeologiczna ze zbiorów Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu pt. „Wykopaliska 1905-1911”; ekslibrisu pt. „Motywy maryjne w ekslibrisie” Józefa Czosnyki z Wojcieszowa; medalierstwa „Brazowe pejzaże” Leszka Wieluńskiego z Częstochowy; górnictwa i hutnictwa rud nieżelaznych; filatelistyczna (kartki, koperty i znaczki pocztowe).

Wśród pierwszych zwiedzających byli krótkofalowcy z całej Polski – uczestnicy Zjazdu w Miejskim Domu Kultury w 1993 r.; konsul amerykański z Krakowa Michael S. Kleczewski na zaproszenie Prezydenta Miasta Andrzeja Żydka; grupa Polaków z Oszmian z Białorusi.

Jan Szmatoch. Fot. Archiwum prywatne.

Od 15 lutego w Izbie Regionalnej w Piekarach Śląskich oglądać nową wystawę „Stroje ludowe w Piekarach Śląskich”. Wystawę otworzyli prezydenci władz miasta, członkowie Komisji Kultury i Sportu RM, dyrektorzy piekarskich szkół i doradcy kultury czynna będąca do końca marca. Serdecznie na nią zapraszamy w imieniu organizatorów. Można ją zwiedzać w poniedziałki, środy i piątki w godz. 14-18 lub codziennie w godzinach pracy MBP. Część zbiorów pochodzi z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu.

Nowa wystawa w Izbie Regionalnej

w Piekarach, spotkać na ulicy „po chopsku” ubraną starszą damę. Tutaj okazie także trafiają się w Dąbrówce Wielkiej, Szarleju, Piekarach Śl. czy Kozłowiej Górze.

Opis przyciąga oryginalnością, bogactwem i pięknem ludowych śląskich strojów. Niektóre ich elementy, jak np. oryginalne fartuchy dość bogato zaprezentowane na wystawie czy „akrozi” mają ponad 100 lat i przetrwały z pokolenia na pokolenie wśród kobiet i mężczyzn w danym rodzie.

Znaczna ilość eksponatów udostępnionych zwiedzającym pochodzi ze zbiorów prywatnych. Rzadki oryginalny strój dziecięcy, którego serdecznie sztytę ręcznie, przyciąga uwagę. Podobnie jak jedwabne fartuchy, chustki, szpilki wełniane czy mekka kamieszka ozdobiona złotymi guzikami, na których wyrito sceny z życia rolnika. Unikatem jest też na wystawie wyżyżony przez panią Zejer-Bieleką, oprawiony przyczołowywany przez ponad 100 lat, ślubny wianek i różdżka – pamiątka ślubu jej pra-pra dziadków. Taką pamiątką, jak nakazywała tradycja, ozdabia jeszcze 90 lat – każdy gościnny pokój w śląskim tradycyjnym domu.

Wypożyczona na czas wystawy przez Irenę Cisek kolekcja fotografii dokumentujących życie rodziny Brzozowskich przez cały wiek – pozwala uzmysłowić sobie jak wyglądało życie tych ludzi w szczególnych momentach.

Kamienie mówią o historii

Wystawę otworzyli prezydenci władz miasta, członkowie Komisji Kultury i Sportu RM, dyrektorzy piekarskich szkół i doradcy kultury czynna będąca do końca marca. Serdecznie na nią zapraszamy w imieniu organizatorów. Można ją zwiedzać w poniedziałki, środy i piątki w godz. 14-18 lub codziennie w godzinach pracy MBP. Część zbiorów pochodzi z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu.

Gwarek Nr 8 (1863) z 21.02.1994

„Podarunek ślubny” i inne atrakcje

Mieszczącą się w salach obok MBP, w budynku przy ul. Bytomskiej 92 w Piekarach Śl. Izba Regionalna odwiedza już zorganizowane grupy młodzieży szkolnej z okolicznych podstawówek. Przychodzą też osoby starsze, by popatrzeć na pożytkie fotografie, odnaleźć znajome osoby i miejsca. Duże zainteresowanie wzbudzają wvdawlat tegero i ostatnich minionego wieku. Niejedną młodą dziewczyną, gdvby wzięła do ręki wydany w 1887 r. „Podarunek ślubny” zawierający modlitwy i sposoby postępowania z mężem młodej żony, byłaby zaskoczona jego zawartością. Podobnie jak osoba przeglądająca pamiętnik pana Przybyłka z 1919 r. z okresu i powstania śląskiego; ileż tam faktów i wnikliwej ich interpretacji, jak wiele rozbudowanych nadziei i rozczarowań. „Księga Kopca Wyzwolenia”. „Dziennik” daw-

nej niemiecko-polskiej szkoły nr 3, mieszczącej się w budynku z 1785 r. przy ul. Bytomskiej 152 i wypełniającej swe edukacyjne zadania i na placówkę oświatową (ZSZ) do dziś to kolejne perełki wyeksponowane w izbie. Jest też wiele ciekawych obrazów, figura „Kleczącej piekarzanki”, stroje z Dąbrówki Wielkiej i powstańcze dokumenty, plebiscytowe karty do głosowania autentyczne sztandary, mundury powstańcze, protokółlarze „Sokoła” i chóru „Halka” i inne bezcenne pamiątki. Całość wystawy jest ciekawie zaaranżowana i przystępnie przez profesora Jana Szmatocha i jego żonę Annę.

Nie byłoby Izby, gdyby nie przychylność władz miasta i praca miłośników piekarskiej historii – Mariana Nawrata, Andrzeja Kołodziejczyka czy Doroty Wronskiej. To ich zaangażowanie w porządkowanie i inwen-

taryzację zbiorów sprawiło, że pozostawione przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej pamiątki znalazły swe miejsce i pozwola zachować wieź między starymi i nowymi laty, między kulturą i tradycją, wczoraj i dzisiaj.

Placówkę otwarto 1 bm. w obecności wiceprezydenta Jerzego Polaczka; poświęcił ją ks. dziekan Rajmund Machulec.

Izba Regionalna jest gotowa w każdej chwili przyjąć od mieszkańców, w formie depozytów i dorów, wszystkie pamiątki, które mogłyby powiększyć działy tematyczne: dzieje miasta, powstania śląskie, stroje regionalne, itp. Zainteresowani mogą ją odwiedzać w godz. od 12 do 18 w poniedziałki, środy i piątki i do uzgodnieniu terminu (tel. 87-30-17) także w inne dni.

Gwarek 31.05.1993

Pierwsze wystawy

Fotografie z Kroniki Izby Regionalnej z 1995 r.

Wspomnień czar...

Idzie nowsze

W listopadzie 1996 r., gdy funkcję dyrektora pełniła Helena Warczok, rozpoczęły się przygotowania do zmiany lokalizacji zarówno Biblioteki, jak i Izby Regionalnej.

4 listopada 1996 roku nastąpiło przekazanie kluczy do budynku, w którym mieścił się Klub Górniczy „Antracyt”, w pawilonie przy ul. Kalwaryjskiej 62d. Modernizacja budynku rozpoczęła się od rozpisania dwóch przetargów w 1997 r. Wykonawcą remontu była firma „Orion” z Tarnowskich Gór, która weszła na plac budowy 28 maja 1997 r. i przez prawie rok pracowała nad dostosowaniem obiektu do nowej funkcji.

1996

Na pierwszym piętrze znalazła się wypożyczalnia, czytelnia i oddział dziecięcy. Na dolnej kondygnacji zlokalizowany został dział gromadzenia, administracja, dyrekcja, sala konferencyjno-wystawiennicza, sala ekspozycyjna i magazyn zbiorów regionalnych. Na tamte czasy była to lokalizacja wymarzona...

W tym miejscu jest dziś sala wystawienniczo-konferencyjna

1997

1998

Kalwaryjska 62d

Od dyskoteki do skarbnicy regionu

lata 80.

1996

1998

8 maja 1998

Ks. Rajmund Machulec ponownie święci Izbę Regionalną w nowej lokalizacji

8 maja 1998 r. został oddany do użytku budynek przy ul. Kalwaryjskiej 62d. Uroczystego przecięcia wstęgi dokonali Prezydent Miasta Andrzej Żydek, Wiceprezydent Grzegorz Gowarzewski i była wieloletnia Dyrektorka Biblioteki Dorota Wrońska. Ponownie ksiądz Rajmund Machulec miał zaszczyt święcić Izbę Regionalną, która w tym budynku pozostaje do dnia dzisiejszego.

*Tak oto
właśnie pisze
się historię*

Voltaire, *Charlot ou la Comtesse de Givry*, 1767.

Od lewej: Grzegorz Gowarzewski, Dorota Wrońska, Andrzej Żydek.

Pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej i zaproszeni goście.

Gospodarz budynku - Dyrektorka Biblioteki Helena Warczok za chwilę powita zaproszonych gości.

Z Izłą Regionalną przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Piekarach Śląskich od początku jej istnienia związany był Andrzej Kołodziejczyk. Na straży piekarskiego dziedzictwa historycznego stał do końca 2016 r., gdy przeszedł na zasłużoną emeryturę. Zawodowo i rodzinie związany z piekarską ziemią. Urodził się w 1947 r. Pasją zbieracką i historią zaraził go ojciec Józef, który od 1926 r. był związany z lokalnym samorządem, dzięki czemu mógł przekazywać synowi wiedzę na temat miasta. Okres pracy zawodowej Andrzej Kołodziejczyk spędził w Zakładzie Górniczo-Hutniczym „Orzeł Biały”, w latach 1965-1993 na stanowiskach: pomiarowy, technik mierniczy, specjalista mierniczy, mł. górnik, górnik rabunkarz i górnik pod ziemią. W latach 80-tych pełnił funkcję sekretarza Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Piekarskiej, a po jego likwidacji i przekazaniu zbiorów do Biblioteki otrzymał posadę opiekuna Izby Regionalnej. Za swoją pracę na rzecz popularyzacji i ochrony piekarskich tradycji otrzymał Nagrodę Miasta Piekary Śląskie w dziedzinie kultury im. Wawrzyńca Hajdy oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Jestem rencistą, dysponuję wolnym czasem i mogę go poświęcić na zajęcie się sprawami historii miasta, które zawsze mnie pasjonowały. Byłem członkiem założycielem Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Piekarskiej, a praca ta byłaby kontynuacją tej działalności.

Fragment podania o pracę Andrzeja Kołodziejczyka starającego się o zatrudnienie w 1993 roku w charakterze opiekuna Izby Regionalnej.

Andrzej Kołodziejczyk

górnik, kolekcjoner, miłośnik regionu, kustosz Izby Regionalnej w latach 1993-2016

Zbiory

- Betlejka
- Śląski strój ludowy
- Obuwie
- Mundury górnicze
- Mundury wojskowe, harcerskie, strażackie
- Kaski i helmy (górnice, strażackie)
- Wyposażenie wnętrza mieszkalnego
- Wyposażenie kuchni
- Sprzęt gospodarstwa domowego
- Sztućce
- Kufle do piwa
- Zestawy porcelanowe
- Naczynia ozdobne, okolicznościowe
- Narzędzia i sprzęty rzemieślnicze
- Narzędzia fryzjerskie
- Przedmioty życia codziennego
- Instrumenty muzyczne
- Lampy, latarki, oświetlenie
- Wyposażenie biurowe
- Pieczętki
- Wyposażenie drukarni
- Taśmy filmowe
- Maszyny do pisania
- Dewocjonaalia
- Figury, rzeźby, statuetki
- Militaria
- Zdjęcia i obrazki w ramkach - małe formaty
- Zdjęcia i obrazy - duże formaty
- Obrazy religijne
- Dyplomy
- Fotografie luzem
- Albumy ze zdjęciami
- Księgi pamiątkowe, kroniki, protokółarze
- Plany budynków miejskich
- Dokumenty archiwalne z XIX-XX w.
- Materiały i opracowania tematyczne
- Kopiec Wyzwolenia - dokumenty, materiały, opracowania
- Plebiscyt i powstania śląskie - dokumenty, opracowania, materiały
- Zakład Sztuki Kościelnej Kazimierz Schaefer
- Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”
- Zasłużone postacie w dziejach Piekarów Śląskich
- Kartki pocztowe (oryginalne, reprodukcje, współczesne)
- Pocztówki dźwiękowe
- Materiały Miejskiej Biblioteki Publicznej w Piekarach Śląskich
- Materiały Izby Regionalnej w Piekarach Śląskich
- Materiały Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Piekarskiej
- Listy
- Reklamy
- Medale, odznaki, znaczki okolicznościowe
- Flagi
- Proporcezyki
- Legitymacje
- Dzienniki Ustaw
- Płyty winylowe
- Czasopisma
- Plakaty
- Mapy
- Sztuka, grafika
- Księgi gruntowe, wieczyste, dokumenty katastralne, plany gruntów
- Sztandary
- Drzewce do sztandarów
- Meble
- Nuty

Izba Regionalna składa się ze stałej ekspozycji, na której możemy obejrzeć wybrane eksponaty gromadzone na przestrzeni ostatnich kilku dekad. Namiastkę śląskiej izby stanowią meble i wyposażenie kuchenne oraz manekiny przyodziane w tradycyjne stroje śląskie.

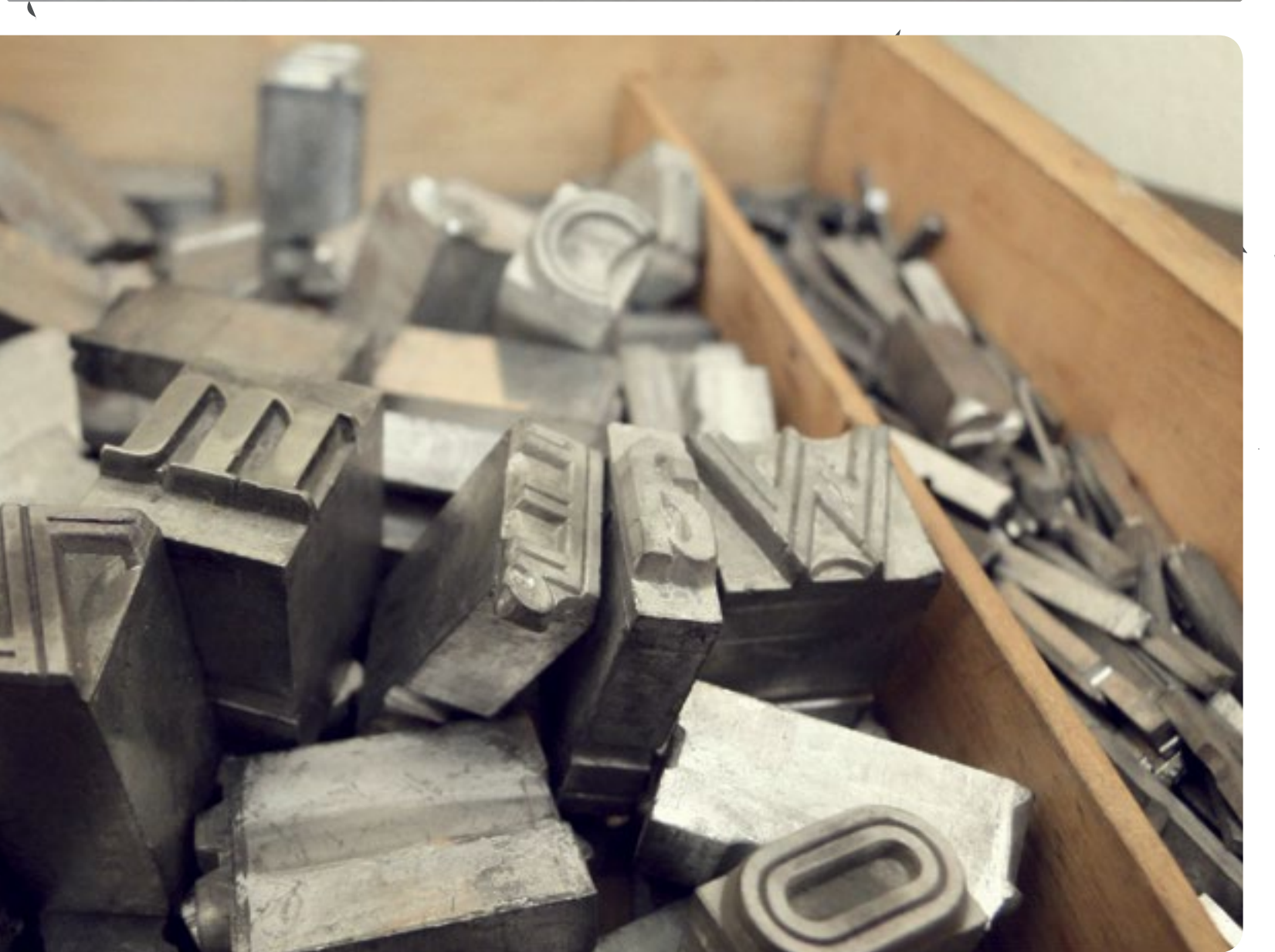
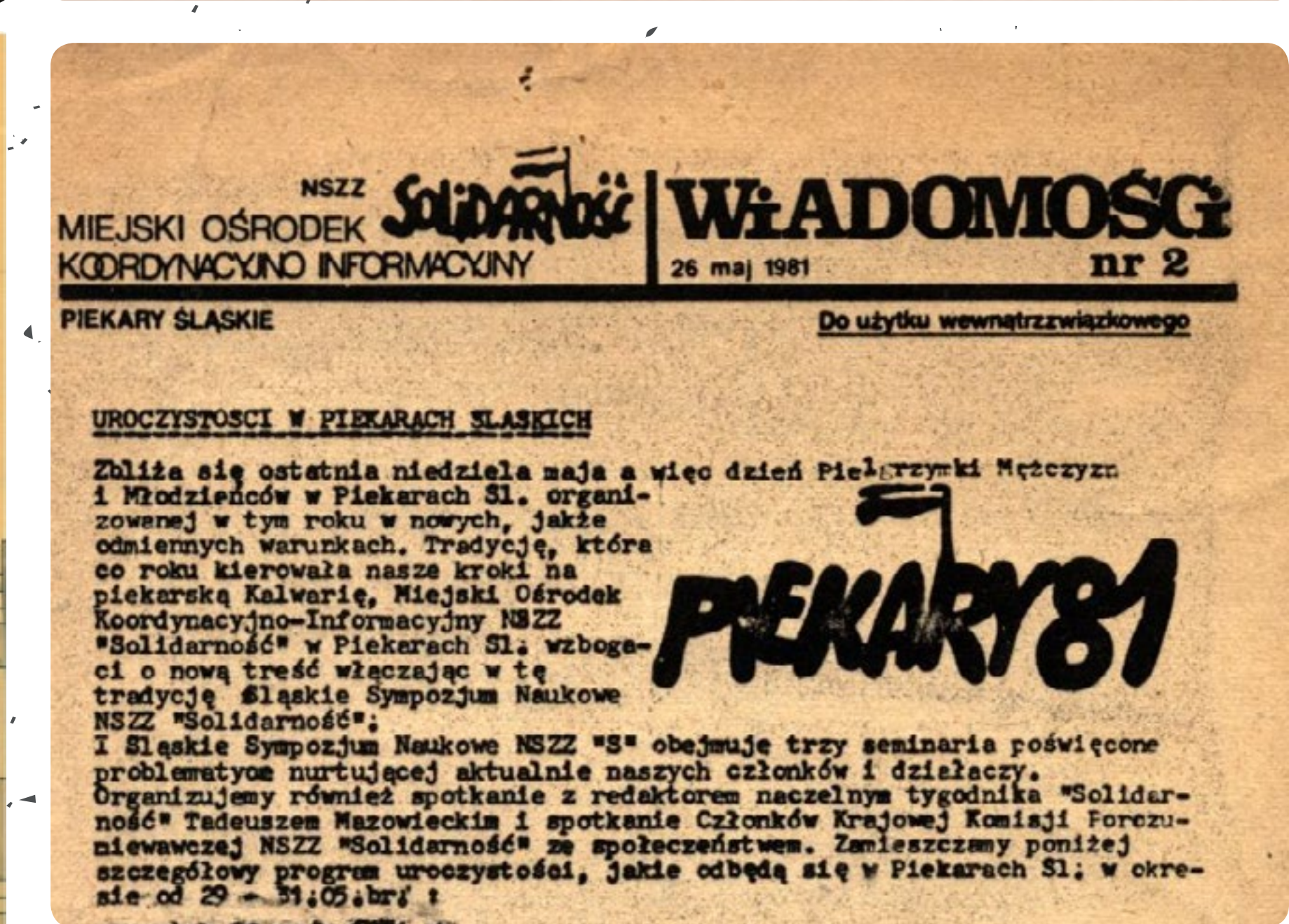
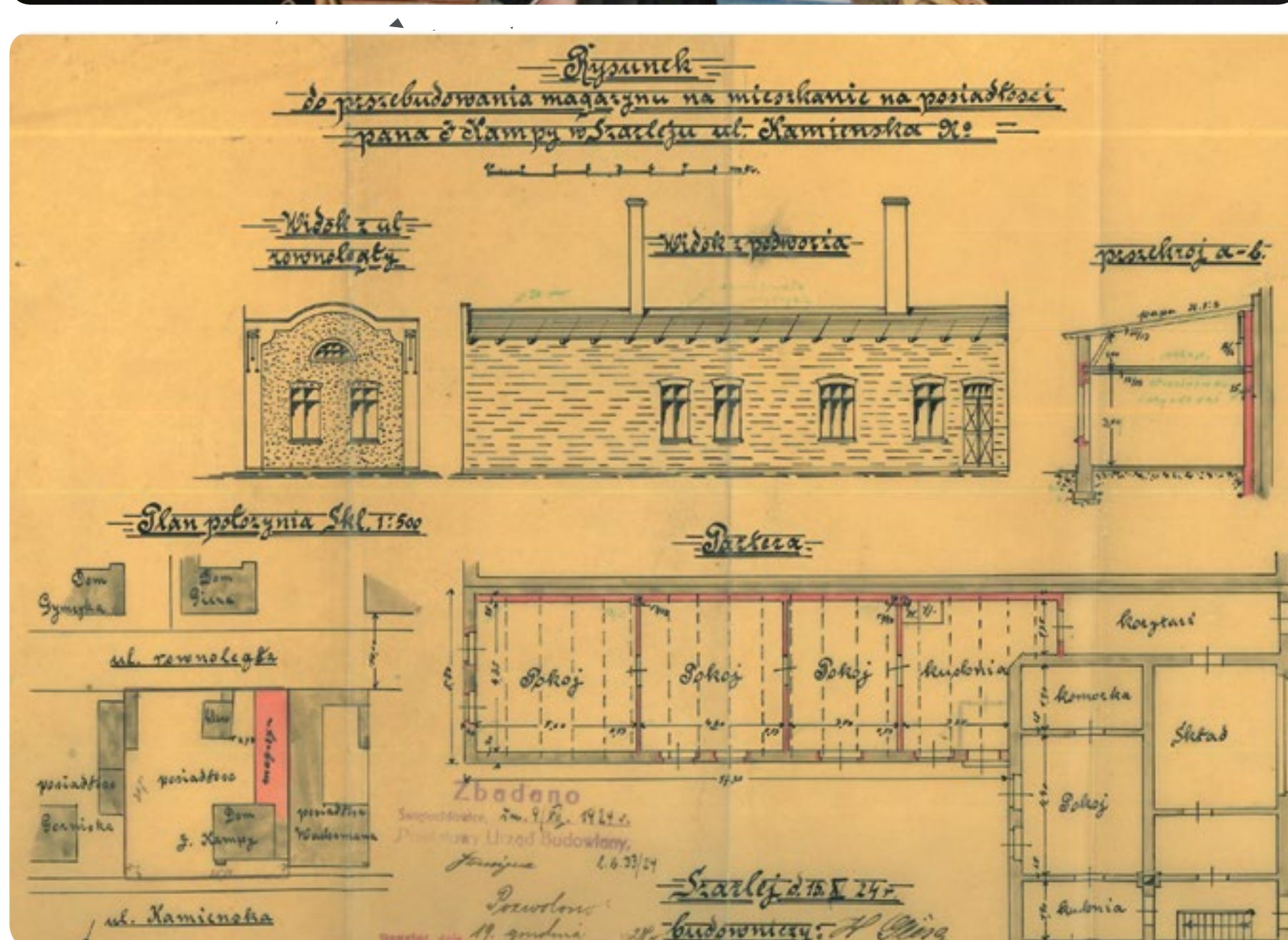
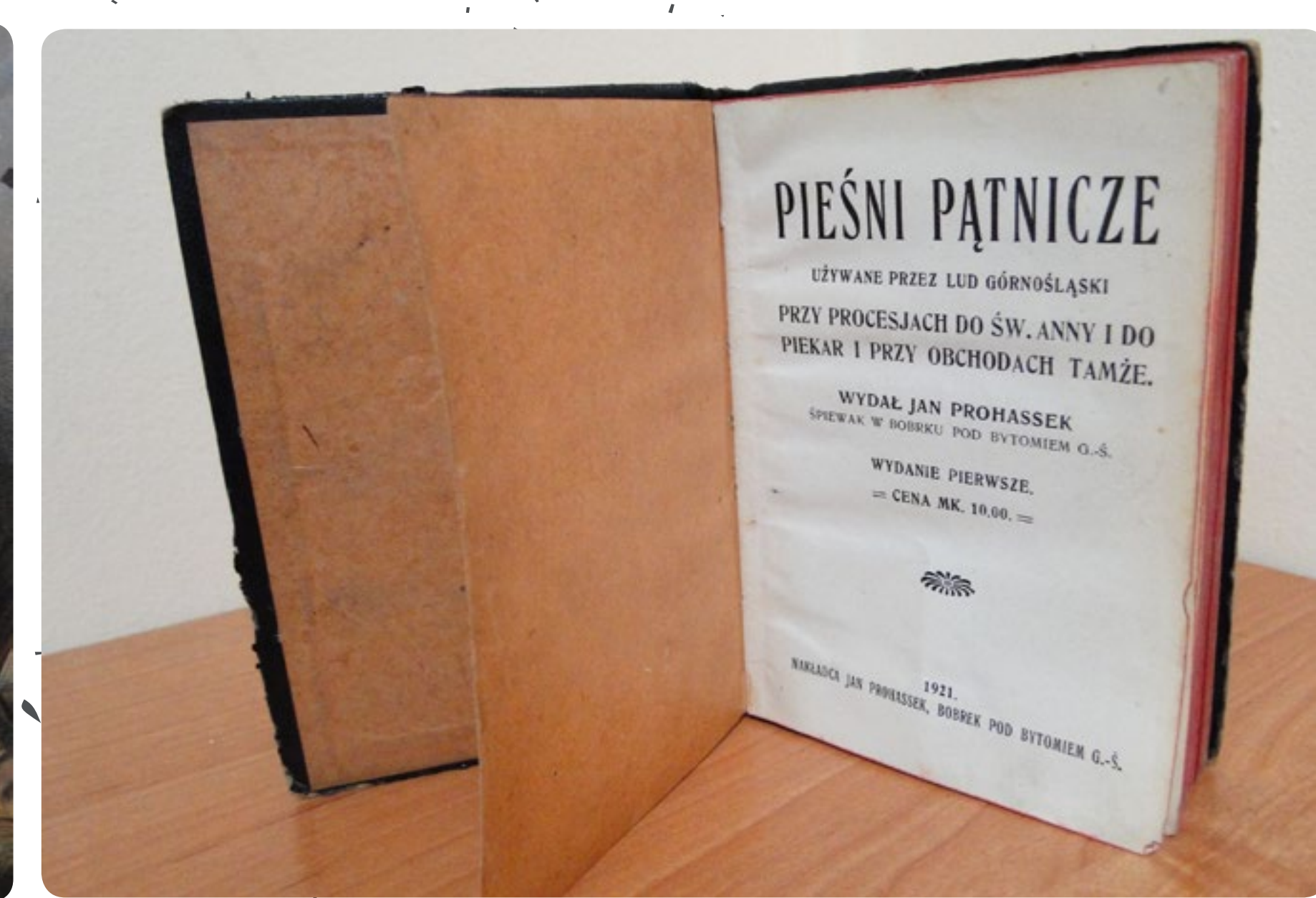
Większość zbiorów, ze względu na ograniczoną przestrzeń, przechowywana jest jednak w magazynie. Składają się na nie obiekty o wartości historycznej zgrupowane w 66 kategoriach (zespołach). Okazją do ich zobaczenia są wystawy czasowe oraz prezentacje okolicznościowe w trakcie spotkań edukacyjnych.

Najstarsze zbiory Izby Regionalnej pochodzą z XIX wieku i opowiadają historię wielu pokoleń mieszkańców Piekarów Śląskich

W tle: rzeźba „klęczącej Ślązaczki” wykonana w Zakładzie Sztuki Kościelnej Kazimierza Schaefera na podstawie wizerunku Anny Góry - córki Kazimierza Schaefera, która wyszła za mąż za syna naczelnika gminy Szarłej Jana Górę.

Po prawej: Rzeźba we wnętrzach Zakładu Sztuki Kościelnej. „Ilustrowany Kurier Codzienny” z 1929 r.

Wystawy

Podstawowa działalność Izby Regionalnej nie ogranicza się tylko do ochrony i popularyzacji historii i tradycji. Bardzo dużą uwagę poświęca się jak najszerzej popularyzacji kultury. Sprzyjają temu organizowane wystawy prezentujące ogromne bogactwo różnych dziedzin i kierunków sztuki, reprezentowanych przez artystów profesjonalnych, amatorów i studentów. Wiele z nich jest wzbogacanych prelekcją lub komentarzem autorskim. Mają one na celu przybliżenie lokalnej społeczności sztuki i środowisk twórczych. Swoje obrazy i grafiki prezentowali do tej pory m.in: Paweł Hlavaty, Walter Gawlik, Judyta Bernaś, Damian Kater, Jerzy Wóźniak, Marek Jendrysek, Gabriela Dolińska, artyści - amatorzy działający w piekarskiej sekcji plastycznej "Flek" oraz grupie plastycznej "Tęcza". Nie sposób wymienić wszystkich wystaw, które prezentowane były w Izbie Regionalnej. Możemy z dumą powiedzieć, że w ostatnim ćwierćwieczu było ich na pewno ponad 100.

Piekarska pocztówka na przestrzeni wieków

Fotografie z Kroniki Miejskiej Biblioteki Publicznej z 2003 roku

150-lecie Górnośląskiej Kolei Wąskotorowej ...

**Medale odznaki proporzycyki
w kolekcji Herberta Gawlika**

Fotografie z Kroniki Miejskiej Biblioteki Publicznej z 2003 roku

Izba Regionalna dziś

Dziś Izba Regionalna to już zupełnie inna placówka niż ćwierć wieku temu. W 2017 r. Izba Regionalna w Piekarach Śląskich przystąpiła do sieci Archiwów Społecznych, koordynowanej przez Fundację Ośrodka KARTA, która na potrzeby dynamicznie rozwijającego się ruchu pasjonatów lokalnej tradycji, opracowała definicję archiwum społecznego:

Archiwum społeczne powstaje w efekcie celowej oddolnej działalności obywatelskiej. Jego główną misją jest aktywne działanie na rzecz ratowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, a celem – pozyskiwanie, zabezpieczanie, opracowanie i udostępnianie materiałów wchodzących w skład niepaństwowego zasobu archiwalnego.

Od 1.01.2017 Izba Regionalną opiekują się:

Archiwiści społeczni (w tym bibliotekarze) tworzą swoje zbiory siłami lokalnej społeczności, materiały są zbierane wśród mieszkańców, opracowywane i udostępniane przy ich pomocy. Archiwa te nie mają swojego budżetu, prowadzone są w ramach dodatkowej pracy archiwistów i wolontariuszy. Nie wspomaga ich ani nie nadzoruje państwowa służba archiwalna. Są tak blisko człowieka, jak tylko się da. Uświadamiają, czym jest źródło historyczne, jaką wartość mają pozostające w domowych szufladach pamiątki.

Archiwiści społeczni dbają by historyczne zbiory nie zostały rozproszone i nie trafiły do prywatnych kolekcjonerów. Zadaniem nadrzędnym jest upowszechnianie zbiorów w bibliotekach cyfrowych, mediach społecznościowych i repozytoriach.

Dzięki uczestnictwu w sieci AS-ów zbiory Izby Regionalnej zostały opracowane w specjalistycznym programie Otwarty System Archiwizacji (OSA), który zapewnia profesjonalne opisanie zbiorów i udostępnienie ich w Internecie. W 2018 roku większa część inwentarza Izby Regionalnej (oprócz książek z XIX i XX w.) została opublikowana na stronie www.osa.archiwa.org/archiwa/PL_2036. Był to krok milowy w dostępie do regionalnej wiedzy. Wcześniej funkcjonował jedynie inwentarz do użytku wewnętrznego. Aktualnie wszystkie zbiory można przeglądać w postaci 66 zespołów (kolekcji) podzielonych na serie, podserie, jednostki archiwalne i dokumenty. W przyszłości zbiory te zostaną połączone poprzez sieć linków z ich cyfrowymi odpowiednikami w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej.

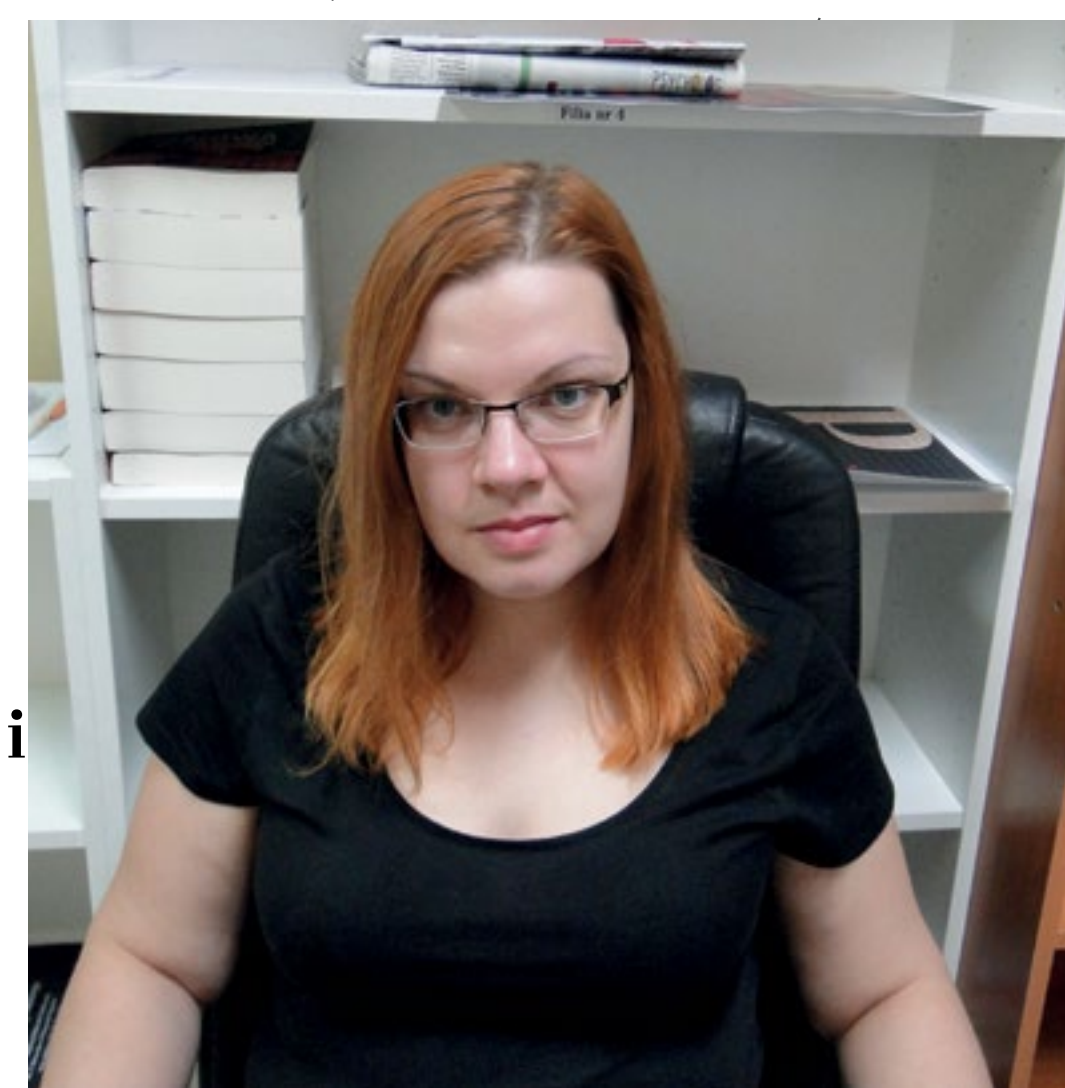
Izba Regionalna posiada swój fanpage na portalu społecznościowym Facebook. Teraz, dzięki obecności w sieci, może dzielić się fotografiami, które posiada w swoich zbiorach. Osoby komentujące przekazują swoje spostrzeżenia, dzięki czemu pozyskiwane są wciąż nowe informacje o zbiorach. Być może na udostępnianych fotografiach uda się komuś znaleźć swoich przodków.

Lukasz Żywulski

urodzился w 1983 r. w Elku. Absolwent historii i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przygodę z zawodem bibliotekarza zaczął w 2008 r. w Gabinetcie Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu. Od 2016 roku mieszka w Bytomiu i pracuje w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Teodora Heneczka w Piekarach Śląskich. Autor książek: „Po ezcionce do książki. Śladami Teodora Heneczka” (2018) „Katalog starych druków Muzeum im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie” (2016) oraz kilkunastu artykułów z zakresu historii książki oraz szeroko pojętego bibliotekarstwa, m.in.: „Biblioteka, drukarnia i lokalna tradycja” (2018), „Archiwum społeczne a lokalna społeczność w Raszynie” (2014), „Dziedzictwo kulturowe Prus Książęcych na przykładzie starodruków prezentowanych na wystawie Tür an Tür. Polen – Deutschland w Berlinie” (2012), „Odkryta na nowo biblioteka kościoła parafialnego w Galinach” (2009). W 2017 roku zainicjował w Piekarach Śląskich długofalowy program digitalizacji zbiorów Izby Regionalnej i ich publikacji w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej. W tym samym roku zrealizował we współpracy z lokalną społecznością projekt edukacyjno-historyczny „Po ezcionce do książki” poświęcony postaci Teodora Heneczka. Poza pracą interesuje się piłką ręczną, projektowaniem graficznym i muzyką rockową.

Justyna Kańtoch

urodzona w Piekarach Śląskich w 1987 roku. Absolwentka informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Z piekarską biblioteką związana od 2006 roku. Pracowała w różnych działach zarówno w bibliotece centralnej jak w fliach. Obecnie pracuje w dziale gromadzenia i opracowania zbiorów na stanowisku bibliotekarza systemowego. Od 2017 r. pomaga przy digitalizacji zbiorów Izby Regionalnej. Całe życie związana z Piekarami Śląskimi, od lat interesuje się historią swojego miasta. W wolnych chwilach lubi czytać książki, jeździć na rowerze, grać w planszówki, zbierać pocztówki, chodzić po górach.

Projekt logo: Leszek Bensch

Digitalizacja

08 • INFORMACJE

Historyczne zbiory będzie można zobaczyć w sieci

HISTORIA
Paweł Szalankiewicz
p.szalankiewicz@dz.com.pl

W Miejskiej Bibliotece Publicznej trwa digitalizacja najcenniejszych zbiorów, jakie znajdowały się w tamtejszej Izbie Regionalnej. Tysiące zdjęć jak i najważniejsze woluminy znajdziemy w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej

W 1991 roku swoją działalność zakończyło Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Piekarskiej, które pozostawiło po sobie sporo materiałów, w tym fotografii i książek dotyczących, czy też upamiętniających historię naszego miasta.

Dwa lata później w Miejskiej Bibliotece Publicznej powstała Izba Regionalna, gdzie te zbiory trafiły pod opiekę Andrzeja Kotodziejczyka, który nie dość, że opiekował się nimi, to pozyskiwał kolejne perełki związane z historią Piekar. Teraz część tych zbiorów jest digitalizowana i publikowana na stronach internetowych Śląskiej Biblioteki Cyfrowej.

Pracujemy w dwuosobowym zespole. Jedna zajmuje się samym skanowaniem, a druga wprowadza dane do SBC - mówi Łukasz Żywulski z MBP w Piekarach, który pracuje nad digitalizacją zbiorów z Justyną Kańtoch.

Jednym z białych kruków, jakie znajdowały się w piekarskiej bibliotece, a które trafiły już do sieci, jest Złota Księga, która została założona z okazji budowy Kopca Wyzwolenia. Na 134 kartach kroniki (jej digitalizacja trwała... godzinę) znajdują się odręczne zapisy osób pracujących przy jego sypaniu. Znajdziemy tam m.in. wpisy Wojciecha Korfatego

i członków jego rodziny, księdza Emila Szramka, piekarskiego poety Maksymiliana Jasionowskiego, ppłk. Kazimierza Florka, członków Towarzystwa Polek, uczniów Polskiego Gimnazjum w Bytomiu, terenowych oddziałów Związku Powstańców Śląskich, pracowników starostwa powiatowego w Świętochłowicach, Komisariatu II Policji Województwa Śląskiego w Katowicach, a nawet amerykańskiej ekipy filmowej. To niejedyna cenna pamiątka świadcząca o historii Piekar.

W zbiorach, znajdują się m.in. Pamiętnik Związku Powstańców Wielkie Piekary z 1931 roku czy Protokół Towarzystwa Gimnastycznego Sokół w Szarce z 1919 roku, które również trafią do sieci.

Na początku jednak zrealizujemy od zdjęć, bo to one są najciekawszym, co ludzie najbardziej chcą oglądać, a co najlepiej pokazuje historię naszego miasta - mówi Żywulski dodając, że w zbiorach biblioteki znajdują się kilka tysięcy fotografii, które w większości zostały już zdigitalizowane.

Praktycznie wszystkie książki, pamiętniki czy np. kroniki szkolne, zostały już skatalogowane.

Z chęcią byśmy też je opracowali, gdybyśmy mieli więcej czasu. Na początek zabieramy się więc za wybrane tematy. W ubiegłym roku analizowaliśmy życie i działalność Teodora Heneczka, którego dwa druki są w naszych zbiorach, a które też będą zdigitalizowane - mówi Żywulski.

Piekarskie zbiory możemy oglądać już teraz na stronie internetowej sbc.org.pl

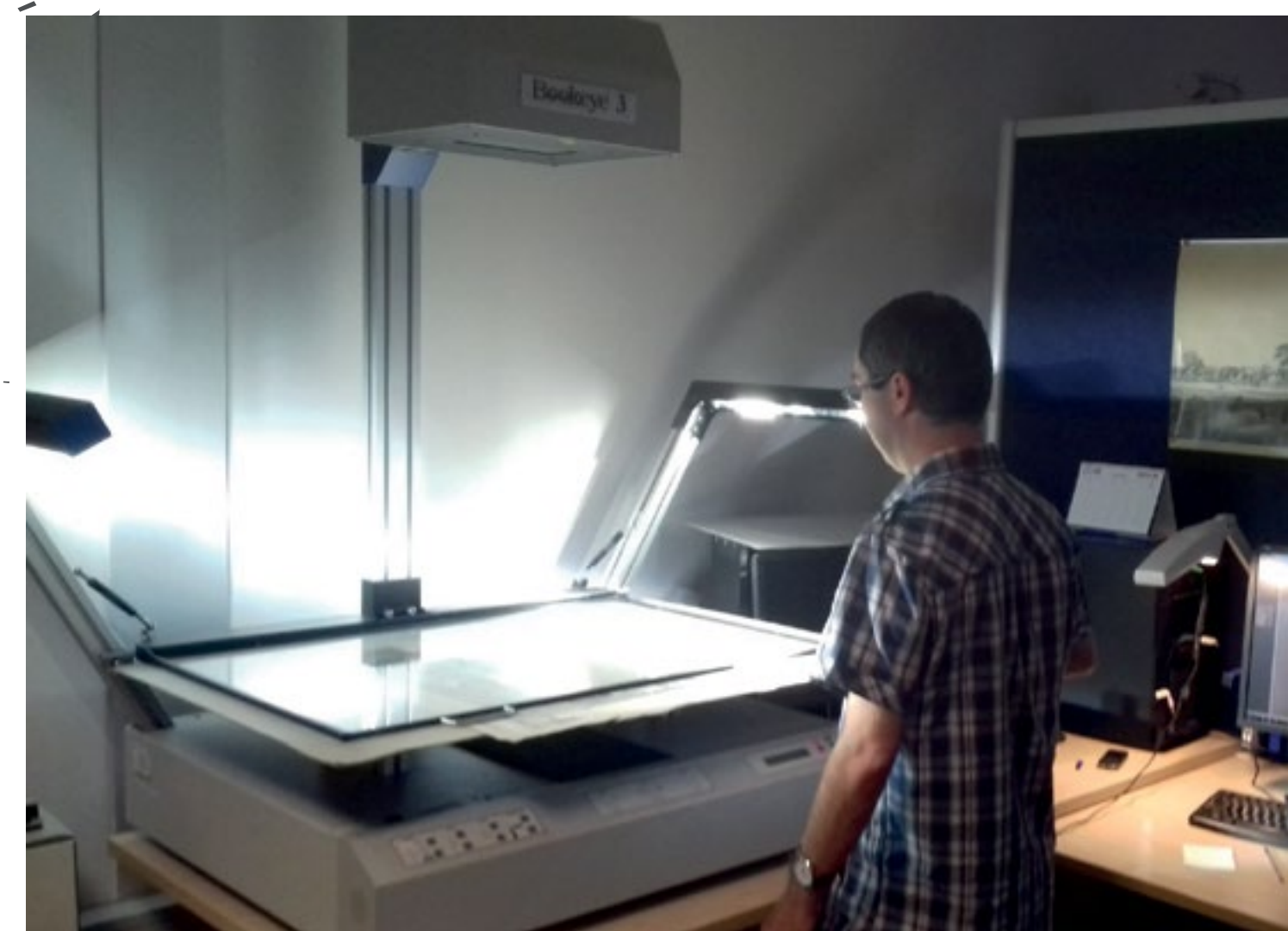
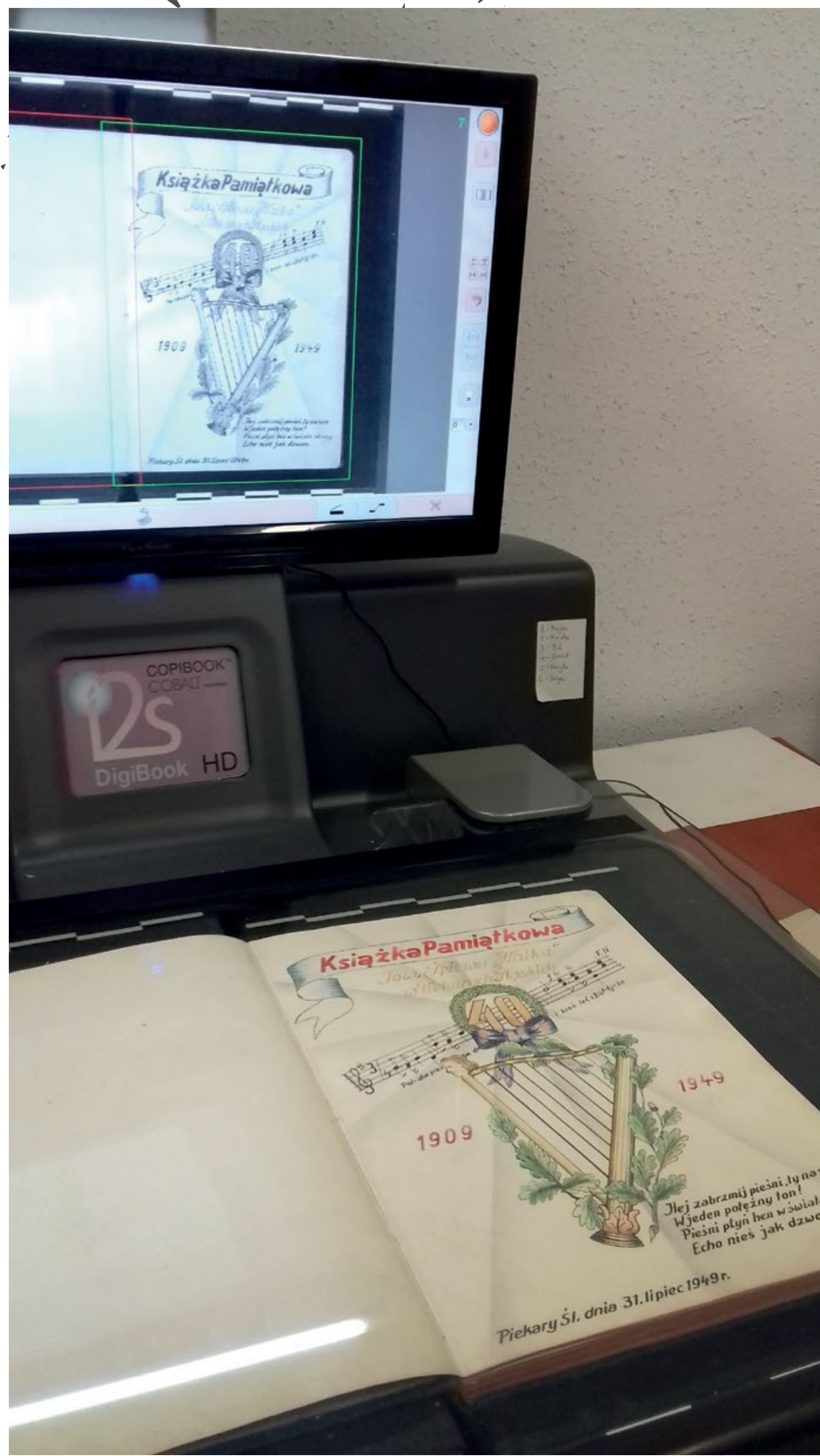
Dziennik Zachodni 23.02.2018
Dodatkę Piekary Śląskie

Latem 2017 r. została podjęta decyzja o digitalizacji zbiorów Izby Regionalnej. Jako pierwsze zostały zeskanowane fotografie, których jest w zbiorach naprawdę sporo! Najstarsze z nich pochodzą jeszcze z XIX wieku. Większość zdjęć dokumentuje historię Piekar, na wielu z nich znajdziemy dziadków a nawet pradziadków naszych mieszkańców. Fotografie podzielone są na wiele kategorii np. harcerze, stroje, portrety, sklepy, sport itd. Odnaleźć można na nich także nieistniejące już budynki. Przygotowywanie zdjęć do udostępniania przynosi każdego dnia wiele niespodzianek i radości, zwłaszcza gdy uda się zidentyfikować miejsce zrobienia fotografii. Wiele zdjęć nie jest podpisanych, nie zawsze wiemy więc, kto na nich jest i z którego roku pochodzą.

Część zdigitalizowanych zbiorów została już opublikowana w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej (www.sbc.org.pl) i są one dostępne dla wszystkich. Z materiałów archiwalnych, starych książek, fotografii i artefaktów życia codziennego mogą korzystać pasjonaci lokalnej historii, mieszkańcy, uczniowie, studenci, naukowcy i wszyscy, którzy chcą pogłębić swoją wiedzę o przeszłości miasta i regionu górnośląskiego. Nie stawiamy barier i ograniczeń.

*Naszym celem jest otwartość
i swobodny dostęp do zasobów.*

Zdjęcia ze Społecznej Pracowni Digitalizacji i Pracowni Digitalizacji Biblioteki Śląskiej w Katowicach

Na zapleczu

nikt się nie nudzi

